

BEREISHIS: A STUDY OF TEXT, TRADITION & THEOLOGY

MAZEL TOV! ADAM FINDS HIS BASHERT

גמ' יבמות (סג.)

וא"ר אלעזר, מאי דכתיב: +בראשית ב'+ זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי? מלמד, שבא אדם על כל בהמה וחיה, ולא נתקררה דעתו עד שבא על חוה.

רש"י (שם)

זאת הפעם – מכלל דפעמים אחרים שמש ולא עלו בדעתו.

מזרחי (בראשית ב:כג)

... ופרש"י... ואע"ג דהקרא לאו בתשמיש קמיירי, כיון דבבת זוגו קמיירי היינו תשמיש, והכי קאמר: זאת הפעם היתה בת זוגי עצם מעצמי, אבל קודם לכן היתה משאר הבעלי חיים שאינם עצם מעצמי, מכלל דשמש עמהם, א"נ אין זה אלא רמז בעלמא אבל עיקר הדבר אינו אלא מן "והאדם ידע את חוה אשתו" כדלקמן.

מהר"ל בגור אריה (שם)

ואין הפי' שבא כלעהם למשכב, שהרי הקב"ה כבר צוה אותו על העריות (סנהדרין נו:): בפסוק "ויצו" (לעיל ב:טז), אלא פי' שאדם הוא צורת כל המינים והוא נותן להם שלימות... וזה שאמר "שבא על כל בהמה וחיה ועוף", שהרי ידועה כי הצורה נמשל באיש, ואשר הוא צורה לו נמשל לו בנקבה, והתחברות הצורה לא נקרא ביאה. ואמר כי אע"ג שהט"ו צורה לכל הנבראים, והוא נקרא איש שלהם, אבל אין בזה הנחה והשקט, כי אין האדם צורה מיוחדת בשלימות רק לאשתו... .

לבוש האורה (שם)

... ובודאי חלילה לאדם יציר כפו ית' שנברא בצלם אלוקים שיטמא עצמו בזה שירבע שום חיה או בהמה בפועל חלילה... ולא מטעם שכ' הג"א מפני שכבר נצטוה על העריות... אלא מטעם הטומאה שאמרנו חלילה, ואע"פ שגם על הטומאה לא נצטוה מ"מ הוא דבר מאוס וטמא ממושכל ראשון שבאדם... אבל נ"ל לפרש כוונת חז"ל לפי פשוטו שבא בדעתו ובשכלו על טבע כל בהמה וחיה וכו', שהרי בלי ספק ידע והשיג טבע של כולם, שלכך קרא להם שמות לכל א' לפי טבעם, לזה סוס ולזה שור... והתבונן אם יש בא' מהם שתוכל בטבעה להזדווג עמו ולהתעבר ממנו כדי שעל ידה יוכל לפרות ולרבות ולמלאות... ולא נתקררה דעתו ושכלו בהן, כלומר, ראה והשיג והבין וידע שאין בטבע שום א' מהם שתוכל להתעבר ממנו עד שהובאה לו חוה והבין בשכלו שזאת היא שראויה להתעבר ממנו ואו נתקרר דעתו ושכלו ואמר זאת היא האשה אשר הוכיח ה' לטבעי "זאת הפעם וכו'", אבל זה היה בלא ביאה בפועל – לא בבהמות וחיות וגם לא בחוה, רק בשכלו הוזך והטהור, ולכך קרא לה אשה מיד קודם שבא עליה

"דברי דוד" לבעל הט"ז (שם)

פירש"י . . . והקשו המפרשים . . . ונתוך זה פי' שלא בא עליהם ממש אלא שבדעתו בא עליהם . . . ודבר זה אינו עולה לפירש"י שכ' בהדיא ששימש פעמים אחרים? ובאמת הקשה קו' זו מחסרון ידיעה, דאיתא בסנהדרין (לח:) . . . דהציווי על מצוות שלו היה אחר זיווג חוה, ודבר זה שבא על בהמה וחיה היה לפני חוה, וכמו שמבואר בהדיא בפסוק שלמדו ממנו איסור בהמה. דהיינו הפסוק "והיו לבשר אחד" (כ"ד) שהוא נאמר אחר זיווג חוה. ויש שהקשו, איך לא נמאס בביאת בהמה וחיה? ואין זה קושיא, דמתחילה הווי כל בריאות נעים ואח"כ נמעסו, כמו שמצינו בנחש, והו"ה בשאר בריות שהיו נבראים במאמרו של הקב"ה ואין לנו להפקיע דברי חכמים מפשטן:

רשב"ם (בראשית ב:כג)

זאת הפעם עצם מעצמי – דווקא, אבל מכאן ואילך אינו כן אלא (אדרבה איפכא) האיש יוצא מן האשה:

ספורנו (שם)

זאת. הנקבה הזאת. הפעם. בפעם הזאת היא עצם מעצמי ובשר מבשרי, שלא תהיה כל נקבות לעתיד. יקרא אשה אע"פ שלא תהיה חלק איש. כי מאיש לוקחה זאת. הראשון לכולן.

רד"ק (שם)

לוקחה זאת. . . . ובמאמרו לזאת אינו אומר לה לבדה כי גם לכל נקבות היוצאות ממנה ומזרעה. ואשה אינו שם מיוחד לה אלא חוה הוא שם המיוחד לה.

אבן עזרא (בראשית ב:גד)

וטעם והיו לבשר אחד כאלו הם, או שידמו כאשר היו. וי"א שיוולדו אחד. והוא רחוק:

רמב"ן (בראשית שם)

. . . והיו לבשר אחד, הולד נוצר על ידי שניהם ושם נעשה בשרם אחד, לשון רש"י. ואין בזה טעם, כי גם הבהמה והחיה יהיו לבשר אחד בולדותיהם? והנכון בעיני, כי הבהמה והחיה אין להם דבקות בנקבותיהן, אבל יבא הזכר על איזה נקבה שימצא, וילכו להם, ומפני זה אמר הכתוב, בעבור שנקבת האדם היתה עצם מעצמי ובשר מבשרו, ודבק בה, והיתה בחיקו כבשרו, ויחפוץ בה להיותה תמיד עמו. וכאשר היה זה באדם, הושם טבעו בתולדותיו, להיות הזכרים מהם דבקים בנשותיהם, עוזבים את אביהם ואת אמם, ורואים את נשותיהן כאלו הן עמם לבשר אחד. . .

ספורנו (בראשית א:כה)

ערומים ולא יתבוששו. כי אז היו כל פעולותיהם וכל אבריהם לעשות רצון קונם בלבד. ולא להשיג הנאות גשמיות כלל. באופן שפעולת המשגל אצלם כפעולת האכילה והשתיה המספקת